

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 21 stycznia 2015 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywa 93/13/EWG — Umowy zawierane przez przedsiębiorców z konsumentami — Umowy pożyczki hipotecznej — Warunki dotyczące odsetek za zwłokę — Nieuczciwe warunki umowne — Postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką — Obniżenie kwoty odsetek — Kompetencje sądu krajowego

W sprawach połączonych C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Marchena (Hiszpania) postanowieniami z dnia 12 sierpnia 2013 r., które wpłynęły do Trybunału w dniu 10 września 2013 r., w postępowaniach:

Unicaja Banco SA

przeciwko

José Hidalgowi Ruedzie,

Maríi del Carmen Vedze Martín,

Gestión Patrimonial Hive SL,

Franciscowi Antoniowi Lópezowi Reinie,

Rosie Maríi Hidalgo Vedze (C-482/13),

oraz

Caixabank SA

przeciwko

Manuelowi Maríi Ruedzie Ledesmie (C-484/13),

Rosario Mesie Mesie (C-484/13),

José Labelli Crespowi (C-485/13),

Rosario Márquez Rodríguez (C-485/13),

Rafaelowi Gallardowi Salvatowi (C-485/13),

* Język postępowania: hiszpański.

Manueli Márquez Rodríguez (C-485/13),

Albertowi Galánowi Lunie (C-487/13),

Domingowi Galánowi Lunie (C-487/13),

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, S. Rodin, E. Levits (sprawozdawca), M. Berger i F. Biltgen (sędziowie),

rzecznik generalny: N. Wahl,

sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 10 września 2014 r.,
rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Unicaja Banco SA przez J. Almoguere Valencię, abogado,
- w imieniu Caixabank SA przez J. Rodrígueza Cárcamę oraz B. Garcíę Gómez, abogados,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez A. Rubia Gonzáleza oraz S. Centeno Huertę, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez J. Riusa, M. van Beeka oraz G. Valerego Jordane, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 16 października 2014 r.,

wyduje następujący

Wyrok

- 1 Wnioski o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 6 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29).
- 2 Wnioski te zostały złożone w ramach sporów między – w pierwszej kolejności – Unicaja Banco SA (zwanym dalej „Unicaja Banco”) a J. Hidalgiem Ruedą, M. del Carmen Vegą Martín, Gestión Patrimonial Hive SL, F. Lópezem Reiną i R.M. Hidalgo Vegą, a w drugiej kolejności – Caixabank SA (zwanym dalej „Caixabank”) a, po pierwsze, M.M. Ruedą Ledesmą, R. Mesą Mesą, po drugie, J. Labellą Crespem, R. Márquez Rodríguez, R. Gallardem Salvatem, M. Márquez Rodríguez, a także, po trzecie, A. Galánem Luną i D. Galánem Luną, w przedmiocie pokrycia niespłaconych długów wynikających z umów pożyczki hipotecznej zawartych przez te strony postępowań głównych.

Ramy prawne

Dyrektywa 93/13

- 3 Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy 93/13 przewiduje:

„Warunki umowy odzwierciedlające obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze oraz postanowienia lub zasady konwencji międzynarodowych, których stroną są państwa członkowskie lub Wspólnota, zwłaszcza w dziedzinie transportu, nie będą podlegały przepisom niniejszej dyrektywy”.

- 4 Artykuł 3 ust. 1 tej dyrektywy brzmi następująco:

„Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być [są] uznane za nieuczciwe, jeśli stoją[c] w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta”.

- 5 Artykuł 4 ust. 1 omawianej dyrektywy stanowi:

„[...] nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy, i z odniesieniem [w odniesieniu], w czasie wykonania [w chwili zawierania] umowy, do wszelkich okoliczności związanych z wykonaniem [zawarciem] umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna”.

- 6 Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przewiduje:

„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.

- 7 Zgodnie z art. 7 ust. 1 omawianej dyrektywy:

„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu [ciągłemu] stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami”.

Prawo hiszpańskie

- 8 W prawie hiszpańskim przed nieuczciwymi warunkami umownymi chroniła początkowo konsumentów Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (ustawa ogólna 26/1984 w sprawie ochrony konsumentów i użytkowników) z dnia 19 lipca 1984 r. (BOE nr 176 z dnia 24 lipca 1984 r., s. 21686).
- 9 Ustawa ogólna 26/1984 została następnie zmieniona przez Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación (ustawę 7/1998 w sprawie ogólnych warunków umów) z dnia 13 kwietnia 1998 r. (BOE nr 89 z dnia 14 kwietnia 1998 r., s. 12304), za pomocą której transponowano dyrektywę 93/13 do wewnętrznego prawa hiszpańskiego.
- 10 Przepisy te zostały uwzględnione w Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (królewskim dekretem ustawodawczym 1/2007 w sprawie zatwierdzenia jednolitego tekstu ustawy ogólnej o ochronie konsumentów i użytkowników oraz innych ustaw uzupełniających) z dnia 16 listopada 2007 r. (BOE nr 287 z dnia 30 listopada 2007 r., s. 49181).

11 Zgodnie z art. 83 królewskiego dekretu ustawodawczego 1/2007:

„1. Nieuczciwe warunki są nieważne z mocy samego prawa i uznaje się je za nieistniejące.

2. Część umowy dotknięta nieważnością zostanie poprawiona zgodnie z art. 1258 kodeksu cywilnego oraz z zasadą dobrej wiary.

W tym celu sąd, który stwierdza nieważność tych warunków, dokonuje zmian w umowie i korzysta z uprawnienia do miarkowania praw i obowiązków stron w razie dalszego obowiązywania umowy, a także do łagodzenia konsekwencji bezskuteczności umowy w przypadku znacznej szkody dla konsumenta i użytkownika. Sąd może uznać umowę za bezskuteczną tylko wtedy, gdy utrzymane warunki stawiają strony w nierównym położeniu, które nie może zostać sanowane”.

12 W następstwie wyroku Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164) uregulowania hiszpańskie dotyczące ochrony konsumentów zostały zmienione w drodze Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (ustawy 1/2013 w sprawie środków wzmacniających ochronę dłużników hipotecznych, restrukturyzacji zadłużenia i najmu socjalnego) z dnia 14 maja 2013 r. (BOE nr 116 z dnia 15 maja 2013 r., s. 36373). Ustawa ta zmienia w szczególności niektóre przepisy Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (ustawy 1/2000 kodeks postępowania cywilnego) z dnia 7 stycznia 2000 r. (BOE nr 7 z dnia 8 stycznia 2000 r., s. 575).

13 Artykuł 552 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego, zmieniony przez art. 7 pkt 1 ustawy 1/2013, stanowi w konsekwencji:

„Gdy sąd stwierdzi, że którykolwiek z warunków objętych tytułem wykonawczym określonym w art. 557 ust. 1 może zostać uznany za warunek nieuczciwy, udzieli stronom pięciodniowego terminu na przedstawienie stanowisk. Po wysłuchaniu stron sąd wyda orzeczenie w terminie kolejnych pięciu dni zgodnie z treścią art. 561 ust. 1 pkt 3”.

14 W drodze art. 7 pkt 3 ustawy 1/2013 dodano pkt 3 do art. 561 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego, który to punkt brzmi następująco:

„Gdy sąd uzna warunek lub warunki umowy za nieuczciwe, w postanowieniu, które wydaje w tym przedmiocie, określi skutki tego nieuczciwego charakteru, umarzając postępowanie egzekucyjne albo nakazując jego dalszy bieg bez zastosowania warunków uznanych za nieuczciwe”.

15 Na mocy art. 7 pkt 14 ustawy 1/2013 zmieniono art. 695 kodeksu postępowania cywilnego, uznając, że istnienie nieuczciwych warunków stanowi podstawę do podniesienia zarzutu na następujących zasadach:

„1. W postępowaniach, o których mowa w niniejszym rozdziale, dłużnik może wnieść powództwo opozycyjne jedynie wówczas, gdy opiera się ono na następujących podstawach:

[...]

4) nieuczciwy charakter warunku umownego stanowiącego podstawę egzekucji lub pozwalającego ustalić wysokość kwoty wymagalnej”.

16 W drodze art. 3 pkt 2 ustawy 1/2013 zmieniono również art. 114 Ley Hipotecaria (ustawy o hipotece), dodając akapit trzeci o następującym brzmieniu:

„Odsetki za zwłokę w umowach pożyczki lub kredytu na zakup nieruchomości stanowiącej zwykłe miejsce zamieszkania, zabezpieczonych hipoteką ustanowioną na tych nieruchomościach, nie mogą przekraczać trzykrotności stopy odsetek ustawowych i mogą być naliczane tylko od kwoty głównej,

która pozostała do spłaty. Wyżej wskazane odsetki za zwłokę nie mogą być w żadnym wypadku przedmiotem kapitalizacji, z zastrzeżeniem przypadku wskazanego w art. 579 ust. 2 lit. a) kodeksu postępowania cywilnego”.

- 17 Wreszcie drugi przepis przejściowy ustawy 1/2013 dodaje:

„Przewidziane w art. 3 pkt 2 ograniczenie wysokości odsetek za zwłokę w stosunku do hipotek ustanowionych na nieruchomościach stanowiących zwykle miejsce zamieszkania znajduje zastosowanie do hipotek ustanowionych po dacie wejścia w życie niniejszej ustawy.

Ograniczenie to znajduje zastosowanie do odsetek za zwłokę przewidzianych przez umowy pożyczki zabezpieczonej hipoteką na nieruchomości stanowiącej zwykle miejsce zamieszkania ustanowionej przed wejściem w życie niniejszej ustawy, które to odsetki stają się wymagalne po dacie wejścia w życie ustawy, jak również do odsetek wymagalnych w dacie jej wejścia w życie, które nie zostały jeszcze spłacone.

W postępowaniach egzekucyjnych lub w postępowaniach sprzedaży pozaegzekucyjnej, które zostały wszczęte, lecz nie zostały jeszcze zakończone w dacie wejścia w życie niniejszej ustawy, i w tych, w których została już ustalona kwota, za jaką nieruchomość ma zostać sprzedana w drodze licytacji lub w trybie sprzedaży pozaegzekucyjnej, referendarz sądowy lub notariusz udziela podmiotowi prowadzącemu egzekucję terminu 10 dni na przeliczenie odsetek zgodnie z powyższym punktem”.

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

- 18 Postępowania główne dotyczą wszczętych z inicjatywy Unicaja Banco i Caixabank postępowań w sprawie egzekucji wierzytelności zabezpieczonych hipoteką mających za przedmiot egzekucję z szeregu umów pożyczki hipotecznej zawartych między dniem 5 stycznia 2007 r. a dniem 20 sierpnia 2010 r. na kwoty od 47 000 EUR do 249 000 EUR.
- 19 W sprawie C-482/13 w odniesieniu do umowy pożyczki hipotecznej ustalono 18-procentową stopę odsetek za zwłokę, która mogła zostać podwyższona, jeżeli po zwiększeniu o cztery punkty procentowe stopy zmiennej odsetek osiągnięto wyższy poziom stopy procentowej, z zastrzeżeniem maksymalnej rocznej stopy nominalnej w wysokości 25%. W sprawach C-484/13, C-485/13 i C-487/13 dla pożyczek hipotecznych ustalono stopę odsetek za zwłokę w wysokości 22,5%.
- 20 Ponadto wszystkie umowy pożyczki rozpatrywane w postępowaniach głównych zawierają warunek, na podstawie którego w przypadku naruszenia przez pożyczkobiorcę jego zobowiązań płatniczych pożyczkodawca może postawić pożyczkę w stan wymagalności przed datą wymagalności uzgodnioną w umowie i zażądać płatności całej pozostałej do spłaty kwoty głównej wraz z odsetkami, odsetkami za zwłokę, prowizjami, kosztami i opłatami wynikającymi z umowy.
- 21 Unicaja Banco i Caixabank złożyły między dniem 21 marca 2012 r. a dniem 3 kwietnia 2013 r. do sądu odsyłającego wnioski o wszczęcie egzekucji w odniesieniu do kwot należnych po zastosowaniu stóp procentowych odsetek za zwłokę określonych w spornych umowach pożyczek hipotecznych. W ramach tych postępowań sąd ten przeanalizował kwestię „nieuczciwego” charakteru – w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 – warunków umownych dotyczących stóp procentowych odsetek za zwłokę, a także kwestię zastosowania owych stóp do kwoty głównej, której wcześniejsza wymagalność jest wywołana opóźnieniem w płatnościach.
- 22 W tym względzie sąd odsyłający wyraża jednak wątpliwości dotyczące konsekwencji, jakie pociągnie za sobą stwierdzenie nieuczciwego charakteru wymienionych warunków w świetle drugiego przepisu przejściowego ustawy 1/2013. Gdyby sąd ten miał zastosować ten przepis, to musiałby on wówczas nakazać przeliczenie odsetek za zwłokę zgodnie z akapitem trzecim wspomnianego przepisu.

- 23 W tych okolicznościach Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Marchena (sąd pierwszej instancji i dochodzeń w Marchenie) postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytania prejudycjalne:
- „1) Czy zgodnie z dyrektywą 93/13 [...], a w szczególności z art. 6 ust. 1 tej dyrektywy, oraz celem zagwarantowania ochrony konsumentów i użytkowników zgodnie z zasadami równoważności i skuteczności, w przypadku gdy sąd krajowy uzna, że dany warunek umowny dotyczący odsetek za zwłokę w umowach pożyczki hipotecznej jest nieuczciwy, musi on stwierdzić nieważność tego warunku i uznać, że nie jest on wiążący, czy też wręcz przeciwnie, musi miarkować wysokość odsetek za zwłokę, nakazując podmiotowi prowadzącemu egzekucję lub pożyczkodawcy przeliczenie tych odsetek?
 - 2) Czy drugi przepis przejściowy ustawy 1/2013 [...] nie oznacza niczego innego jak ograniczenie ochrony interesów konsumenta, nakładając w sposób dorozumiany na sąd krajowy obowiązek miarkowania wysokości odsetek za zwłokę wynikających z warunku umownego, który został uznany za nieuczciwy, poprzez przeliczenie przewidzianych w umowie odsetek i utrzymanie w mocy nieuczciwego warunku, zamiast stwierdzenia nieważności takiego warunku i uznania, że nie jest on wiążący dla konsumenta?
 - 3) Czy drugi przepis przejściowy ustawy 1/2013 [...] narusza dyrektywę 93/13 [...], w szczególności zaś jej art. 6 ust. 1, stojąc na przeszkodzie stosowaniu zasad równoważności i skuteczności w dziedzinie ochrony konsumentów oraz powodując uniknięcie zastosowania sankcji nieważności oraz braku związania nieuczciwymi warunkami umownymi w zakresie naliczania odsetek za zwłokę w umowach pożyczki hipotecznej zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy 1/2013 [...]?”.
- 24 Postanowieniem Prezesa Trybunału z dnia 10 października 2013 r. sprawy od C-482/13 do C-487/13 zostały połączone do celów pisemnego i ustnego etapu postępowania oraz wydania wyroku.
- 25 Postanowieniami Prezesa Trybunału odpowiednio z dnia 13 marca 2014 r. i z dnia 3 października 2014 r. sprawy C-486/13 i C-483/13 zostały wyłączone ze względu na ich wykreślenie z rejestru.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 26 Występując z pytaniami prejudycjalnymi, które należy rozpatrywać łącznie, sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie stosowaniu przepisu krajowego, na mocy którego sąd krajowy, przed którym toczy się postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, jest zobowiązany do nakazania przeliczenia kwot należnych z tytułu warunku umowy pożyczki hipotecznej, który ustala stopę procentową odsetek za zwłokę w wysokości przekraczającej trzykrotność stopy ustawowej stosując stopę procentową odsetek za zwłokę nieprzekraczającą tego progu.
- 27 W tym zakresie należy na wstępie stwierdzić, iż zdaniem sądu odsyłającego warunki dotyczące odsetek za zwłokę zawarte w umowach pożyczki hipotecznej, w przedmiocie egzekucji których sąd ten rozstrzyga, są nieuczciwe w rozumieniu art. 3 dyrektywy 93/13.
- 28 W tym kontekście, odnosząc się do skutków, jakie niesie stwierdzenie nieuczciwego charakteru postanowienia umowy wiążącej konsumenta z przedsiębiorcą, należy przypomnieć, iż z brzmienia art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 wynika, że sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, tak aby nie wywierał on wiążących skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści. Umowa ta powinna bowiem w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z usunięcia nieuczciwych

warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego (wyroki: Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, pkt 65; a także Asbeek Brusse i de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, pkt 57).

- 29 W szczególności przepis ten nie może być interpretowany jako zezwalający sądowi krajowemu, w wypadku gdy stwierdzi on nieuczciwy charakter warunku dotyczącego kary umownej w umowie zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, na obniżenie kwoty nałożonej na konsumenta kary w miejsce całkowitego wyłączenia zastosowania wobec konsumenta rzeczonoego warunku (wyrok Asbeek Brusse i de Man Garabito, EU:C:2013:341, pkt 59).
- 30 Ponadto z uwagi na charakter i znaczenie interesu publicznego, w którym leży ochrona konsumentów znajdujących się w słabszej pozycji względem przedsiębiorców, dyrektywa 93/13 zobowiązuje państwa członkowskie, co wynika z jej art. 7 ust. 1 w związku z jej motywem dwudziestym czwartym, do zapewnienia stosownych i skutecznych środków mających na celu zapobieganie ciągłemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami (wyroki: Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, pkt 68; a także Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 78).
- 31 Gdyby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków, uprawnienie takie rzeczywiście mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie to przyczyniłoby się bowiem do wyeliminowania zniechęcającego następstwa względem przedsiębiorców, jakim byłby zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal byłiby oni zachęcani do stosowania tych nieuczciwych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców (wyroki: Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, pkt 69; a także Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 79).
- 32 Z uwagi na powyższe rozważania Trybunał orzekł, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoi na przeszkodzie przepisowi prawa krajowego, który zezwala sądowi krajowemu stwierdzającemu nieważność nieuczciwego warunku w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem na uzupełnienie rzeczonoj umowy poprzez zmianę treści owego warunku (wyroki: Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, pkt 73; a także Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 77).
- 33 Jednocześnie Trybunał przyznał oczywiście, że sąd krajowy ma możliwość zastąpienia nieuczciwego warunku przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, pod warunkiem że to zastąpienie jest zgodne z celem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 i pozwala na przywrócenie rzeczywistej równowagi między prawami a obowiązkami stron umowy. Jednak możliwość taka jest ograniczona do przypadków, w których nieważność nieuczciwego warunku zobowiązywałaby sąd do stwierdzenia nieważności danej umowy w całości, narażając przez to konsumenta na penalizujące go konsekwencje (zob. podobnie Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 82–84).
- 34 Jednak w sprawach będących przedmiotem postępowań głównych, z zastrzeżeniem ustaleń do dokonania w tym zakresie przez sąd odsyłający, stwierdzenie nieważności spornych warunków umownych nie rodzi konsekwencji negatywnych dla konsumenta, ponieważ kwoty, wobec których wszczęto postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, będą bez ich powiększenia poprzez zastosowanie odsetek za zwłokę przewidzianych we wspomnianych warunkach nieuchronnie niższe.
- 35 Na tle przywołanych zasad z postanowień odsyłających wynika, że drugi przepis przejściowy ustawy 1/2013 nakazuje zmniejszenie odsetek za zwłokę dla pożyczek lub kredytów na nabycie nieruchomości stanowiącej zwykle miejsce zamieszkania i zabezpieczonych hipoteką ustanowioną na tych nieruchomościach. W przepisie tym przewidziano, że w postępowaniach egzekucyjnych lub postępowaniach sprzedaży pozaegzekucyjnej, które zostały wszczęte, lecz nie zostały jeszcze

zakończone w dacie wejścia w życie tej ustawy, a mianowicie w dniu 15 maja 2013 r., i w których została już ustalona kwota, za jaką nieruchomości ma zostać sprzedana w drodze licytacji lub w trybie sprzedaży pozaegzekucyjnej, kwota ta powinna zostać przeliczona przy zastosowaniu odsetek za zwłokę, których stopa procentowa jest nie wyższa niż trzykrotność stopy odsetek ustawowych, w przypadku gdy stopa odsetek za zwłokę przewidziana w umowie pożyczki hipotecznej przewyższa tę stopę.

- 36 Jak zostało to podkreślone przez rząd hiszpański w jego pismach i w toku rozprawy, a także przez rzecznika generalnego w pkt 38 i 39 opinii, zakres zastosowania drugiego przepisu przejściowego ustawy 1/2013 obejmuje całą umowę pożyczki hipotecznej, czym różni się od zakresu dyrektywy 93/13, która odnosi się jedynie do nieuczciwych warunków znajdujących się w umowach zawartych między przedsiębiorcą a konsumentem. Oznacza to, że przewidziany przez prawodawcę obowiązek przestrzegania progu stopy procentowej odsetek za zwłokę stanowiącego równowartość trzykrotności stopy odsetek ustawowych nie rzutuje w żaden sposób na ocenę dokonywaną przez sąd w zakresie nieuczciwego charakteru warunku ustalającego odsetki za zwłokę.
- 37 W związku z tym należy przypomnieć, że zgodnie z art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13 nieuczciwy charakter warunków umownych jest oceniany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy, i w odniesieniu, w dacie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności z tym związanych. Wynika z tego, że z tej perspektywy należy również ocenić skutki, jakie dany warunek umowny może wywoływać w ramach prawa znajdującego zastosowanie do tej umowy, co wymaga zbadania krajowego porządku prawnego (zob. postanowienie Sebestyén, C-342/13, EU:C:2014:1857, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 38 W tym względzie należy ponadto przypomnieć, że stosując przepisy prawa wewnętrznego, sąd krajowy, który rozpoznaje spór zawisły wyłącznie pomiędzy jednostkami, jest zobowiązany uwzględnić całość przepisów prawa krajowego i interpretować je – tak dalece jak to możliwe – w świetle treści oraz zamierzeń danej dyrektywy, aby uzyskać rozstrzygnięcie zgodne z wyznaczonym w niej celem (wyrok Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 64).
- 39 Należy zatem stwierdzić, że o ile drugi przepis przejściowy ustawy 1/2013 nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy w obliczu nieuczciwego warunku mógł pełnić swoje funkcje, usuwając ten warunek, dyrektywa 93/13 nie sprzeciwia się zastosowaniu takiego przepisu krajowego.
- 40 Oznacza to w szczególności, po pierwsze, że gdy sąd krajowy ma do czynienia z warunkiem umowy dotyczącym odsetek za zwłokę, których stopa procentowa jest niższa niż ta przewidziana w drugim przepisie przejściowym ustawy 1/2013, ustalenie ustawowego pułapu nie stoi na przeszkodzie temu, by sąd krajowy dokonał oceny potencjalnie nieuczciwego charakteru tego warunku w rozumieniu art. 3 dyrektywy 93/13. Stopa odsetek za zwłokę w wysokości mniejszej niż trzykrotność stopy ustawowej nie musi zatem konieczności być uznana za uczciwą w rozumieniu tej dyrektywy.
- 41 Po drugie, w wypadku gdy określona w warunku umowy pożyczki hipotecznej stopa procentowa odsetek za zwłokę jest wyższa od tej przewidzianej w drugim przepisie przejściowym ustawy 1/2013 i ma zgodnie z tym przepisem podlegać ograniczeniu, okoliczność taka nie powinna stanowić przeszkody do tego, aby sąd krajowy mógł, wykraczając poza wspomniany środek miarkowania, wyciągnąć wszelkie konsekwencje z potencjalnie nieuczciwego charakteru – w świetle dyrektywy 93/13 – warunku, który dotyczy tej stopy, uznając ów warunek, w razie konieczności, za nieważny.
- 42 Z całości powyższych rozważań wynika zatem, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie stosowaniu przepisu krajowego, na mocy którego sąd krajowy, przed którym toczy się postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, jest zobowiązany do nakazania przeliczenia kwot należnych z tytułu warunku umowy

pożyczki hipotecznej, który ustala stopę procentową odsetek za zwłokę w wysokości przekraczającej trzykrotność stopy ustawowej, tak aby kwota wspomnianych odsetek nie przekraczała tego progu, pod warunkiem że zastosowanie tego przepisu krajowego:

- nie rzutuje na ocenę dokonywaną przez ten sąd krajowy w zakresie nieuczciwego charakteru takiego warunku oraz
- nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd ten wyłączył wspomniany warunek, jeżeli stwierdzi jego „nieuczciwy” charakter w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy.

W przedmiocie kosztów

- ⁴³ Dla stron w postępowaniach głównych niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie stosowaniu przepisu krajowego, na mocy którego sąd krajowy, przed którym toczy się postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, jest zobowiązany do nakazania przeliczenia kwot należnych z tytułu warunku umowy pożyczki hipotecznej, który ustala stopę procentową odsetek za zwłokę w wysokości przekraczającej trzykrotność stopy ustawowej, tak aby kwota wspomnianych odsetek nie przekraczała tego progu, pod warunkiem że zastosowanie tego przepisu krajowego:

- nie rzutuje na ocenę dokonywaną przez ten sąd krajowy w zakresie nieuczciwego charakteru takiego warunku oraz
- nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd ten wyłączył wspomniany warunek, jeżeli stwierdzi jego „nieuczciwy” charakter w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy.

Podpisy